

ستیم بن قیس هلالی؛ ضابط معارف قرآنی در شرایط دشوار منع حدیث

سلیم بن قیس در شرایط حاد سقیفه و در شرایطی که تدوین حدیث به هیچ عنوان مجاز نبود، معارف قرآنی را شخصاً از امیرالمومنین (ع)، امام حسن (ع) و امام حسین (ع) و در کنار معصومین (ع) از سلمان، ابوذر، مقداد و امثال آنها پرسیده و ثبت و ضبط کرده و 60 سال از عمر خود را در تالیف این کتاب گذرانده است.

سلیم بن قیس در شرایط حاد سقیفه و در شرایطی که تدوین حدیث به هیچ عنوان مجاز نبود، معارف قرآنی را شخصاً از امیرالمومنین (ع)، امام حسن (ع) و امام حسین (ع) و در کنار معصومین (ع) از سلمان، ابوذر، مقداد و امثال آنها پرسیده و ثبت و ضبط کرده و 60 سال از عمر خود را در تالیف این کتاب گذرانده است.

حجت الاسلام و المسلمین محمدباقر انصاری، نویسنده و پژوهشگر تاریخ اسلام و مترجم «؛ اسرار آل محمد (ص)» در گفت و گو با خبرگزاری بین المللی قرآن (ایکنا) به بیان مسائلی در باب کتاب سلیم بن قیس هلالی به عنوان اولین کتاب تدوین شده راجع به قرآن پرداخت و در این رابطه اظهار کرد: پژوهشی که ما براساس اولین میراث مکتوب انجام دادیم و در 9 جلد منتشر شده و اولین جلد آن را قرآن قرار دادیم، از نظر ما سپاسگذاری از آن کار عظیمی است که در آن شرایط خاص، خود مولف انجام داده است.

وی افزود: از یک طرف در شرایط حاد سقیفه و دوم در شرایطی که به هیچ عنوان تدوین حدیث مجاز نبود، ایشان در کنار قانون منع تدوین حدیث، مخفیانه این معارف قرآنی را برای ما حفظ کرده و 60 سال عمرش را در تالیف این کتاب گذرانده و خود مولف شخصاً از زبان مبارک امیر المومنین (ع)، امام حسن (ع) و امام حسین (ع) و در کنار آنها سلمان، ابوذر، مقداد و امثال آنها رفته مطالب را پرسیده و ثبت کرده و طبعاً سپاسگذاری ما هم با نشر این کتاب است.

مترجم «؛ اسرار آل محمد (ص)» گفت: مطالعه فرازهایی از کتاب سلیم می تواند برای پرونده فکری ما ثمرساز و نوعی قدردانی عملی از کار سلیم ابن قیس باشد. مطالعه فهرست موضوعی انتهای این کتاب معلوم می کند که چه نکاتی در این اثر ذکر شده است. ما فهرست موضوعی را براساس دو موضوع قرار دادیم: نخست موضوعات اعتقادی کتاب سلیم درباره قرآن و دوم موضوعات تاریخی در کتاب سلیم درباره قرآن، اما در موضوعات اعتقادی کلیات درباره قرآن را در کتاب سلیم استخراج کرده ایم.

محمدباقر انصاری:

آیات قرآن درباره منافقین به طور مفصل در کتاب سلیم آمده و یک سری مسائل اخلاقی که در قرآن مطرح است از عناوین این کتاب هستند؛ بعد از آن می رسیم به مسائل خاص در قرآن مثل امر به نماز، شواهد قرآنی برگرفت و گوی ملائکه با انبیاء امتحان الهی در قرآن، تفضیل سابق بر مسبوق در قرآن و از این قبیل مسائل خاصی که در کتاب سلیم البته در قرآن که مطلب زیاد است.

این پژوهشگر تاریخ ادامه داد: قرآن آخرین کتاب تا روز قیامت است؛ قرآن سخنی برای کسی باقی نگذاشته تا روز قیامت، علم اولین و آخرین را می توان در قرآن دید. این مطالبی که عرض می کنم، همه آن در متن کتاب سلیم وجود دارد و این ها پایه های قرآن است؛ یعنی ما قرآن را این گونه با این عظمت می شناسیم. قرآن نور، رحمت، شفاء، دواي درد مومن در قرآن، تاثیر آیات تشویق و انذار در مومن، امر و نهی به پیامبر در قرآن از موارد موجود در این کتاب هستند.

وی افزود: تورات، انجیل و قرآن در کنار هم از طرف پروردگار با یک قلم نوشته شده و این کتاب ها همه کتاب های آسمانی هستند. پاسخ ضلالت همه اصناف در قرآن است. احتجاج قرآن بر همه گمراهان و همه اقسام آنها در کتاب سلیم وجود دارد، در نهی از اینکه کسی بخواهد یک کلمه به قرآن اضافه بیاورد و لعنت خدا بر چنین کسی این ها از مواردی است که در این کتاب نقل شده است.

انصاری گفت: آیات قرآن درباره منافقین به طور مفصل در کتاب سلیم آمده و نیز مسائل اخلاقی که در قرآن مطرح است از عناوین این کتاب هستند؛ بعد از ذکر این مطالب به مسائل خاص در قرآن مثل امر به نماز، شواهد قرآنی برگرفت و گوی ملائکه با انبیاء امتحان الهی در قرآن، تفضیل سابق بر مسبوق در قرآن پرداخته شده که از این قبیل مسائل خاص در کتاب سلیم مطالب زیادی وجود دارد.

وی اضافه کرد: در این کتاب مطالبی نظیر رجعت در قرآن موجود است و بعد چهارمی که در این کتاب به عنوان موضوعات اعتقادی در نظر گرفته شده است، شامل این موارد است: قرین بودن اهل بیت (ع) با قرآن که در حدیث شریف «؛ انی تارک فیکم الثقلین اهل البیت» مورد اشاره قرار گرفته است. این دو یادگار پیغمبر (ص) با قرآن هستند تا در حوض کوثر به پیامبر (ص) وارد شوند. حال

این‌که بیت محل نزول قرآن کجا است؟ و قرآن را از اهل بیت(ع) باید پرسید.

انصاری گفت: مسئله اختصاص خلافت به دوازده امام(ع) از متن قرآن، آیات قریب درباره امامان که در قرآن آمده، تقدیر و توضیح آل ابراهیم(ع) در قرآن به آل پیامبر(ص)، فضائل امیرالمومنین(ع) در قرآن که امیرالمومنین(ع) عالم‌تر از همه به قرآن حتی بهترین قاری قرآن در کتاب سلیم به گفته پیغمبر(ص) است، از دیگر مسائلی است که در این کتاب مورد بررسی قرار گرفته است.

وی اضافه کرد: مسئله بعدی کلیات درباره تحویل قرآن است. مثلاً اینکه همه آیات قرآن باطن دارد و اهل بیت(ع) تقدیرکنندگان وحی هستند. مفسر قابل اعتماد چه کسی باید باشد، ناسخ و منسوخ قرآن و این مسئله که آیا مردم حق دارند قرآن را به رای خودشان تفسیر بکنند از دیگر مسائلی است که در این کتاب ذکر شده است. مورد ششم ابعاد اعتقادی در قرآن است که پیغمبر ما و اهل بیت(ع) به آیات قرآن استناد کردند. مثلاً استناد پیغمبر(ص) به آیه «وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَارِ، و با فرعون صاحب خرگاه‌ها [و بناهای بلند]»(فجر/10)، «إِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضَعُّوْنِي... این قوم مرا ناتوان یافتند»(اعراف/150) و البته آیات زیاد است و اگر بخواهیم همه آیات قرآن در این مورد را بشماریم، شاید حدود 20 مورد وجود داشته باشد که به طور خاص در قرآن در کتاب سلیم اسناد به قرآن وجود دارد.